

Nr 11.

Utlåtande med anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1953/54 till vissa naturskyddsändamål.

I årets statsverksproposition (IX ht p. 219) har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1953/54 beräkna dels till Naturskydd: Bidrag till svenska naturskyddsföreningen m. fl. ett anslag av 40 000 kronor, dels till Naturskydd: Bidrag till särskilda naturskyddsåtgärder ett anslag av 50 000 kronor. I samband därmed anförde departementschefen, att det ännu återstod att närmare överväga vissa frågor beträffande organisationen av naturskyddsverksamheten efter den nya naturskyddslagens ikraftträdande den 1 januari 1953. Därjämte förklarade departementschefen, att han avsåg att hålla särskilda överläggningar mellan berörda parter rörande dylika, då ännu icke lösta spörsmål.

De ifrågavarande spörsmålen har numera behandlats inom departementet, bland annat i samband med att tillämpningsföreskrifter till naturskyddslagen utarbetats. Vidare har överläggningar rörande naturskyddsverksamheten hållits den 8 januari 1953 med företrädare för ett antal myndigheter och organisationer med naturskyddsuppgifter.

I en den 6 februari 1953 till riksdagen avlåten, till jordbruksutskottet hänvisad proposition, nr 62, har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att å riksstaten för budgetåret 1953/54 under nionde huvudtiteln anvisa dels till Naturskydd: Bidrag till svenska naturskyddsföreningen m. fl. ett anslag av 50 000 kronor, dels till Naturskydd: Bidrag till särskilda naturskyddsåtgärder ett anslag av 50 000 kronor.

A. Naturskydd: Bidrag till svenska naturskyddsföreningen m. fl.

Under denna anslagsrubrik har 1952 års riksdag för innevarande budgetår anvisat ett anslag av 40 000 kronor (prop. 113 och 188, JoU 40, r. skr. 414). Av de anslagna medlen avsågs 21 000 kronor skola utgå såsom bidrag till svenska naturskyddsföreningen. Därav beräknades 6 000 kronor för sista halvåret 1952, då äldre naturskyddslagstiftning alltjämt gällde, och 15 000 kronor för första halvåret 1953. Vidare skulle till vetenskapsakademien utgå 18 000 kronor, varav 13 000 kronor för sista halvåret 1952 och 5 000 kronor för första halvåret 1953. Återstoden, 1 000 kronor, förut-

sattes icke bli tagen i anspråk, om den nya naturskyddslagstiftningen trädde i tillämpning under budgetåret.

Av anslaget har för sista halvåret 1952 7 000 kronor disponerats av föreningen och 14 085 kronor av akademien. För första halvåret 1953 har bidragsbeloppen uppgått till 14 000 respektive 5 000 kronor. Föreningens bidrag för hela budgetåret har följaktligen utgått med det avsedda beloppet, 21 000 kronor. Härutöver har föreningen för år 1952 fått bidrag ur jaktvårdsfonden med 25 000 kronor. I fråga om akademien har statsbidraget uppgått till sammanlagt 19 085 kronor, d. v. s. det har med 1 085 kronor överstigit det beräknade beloppet. Ökningen är föranledd av att bevakningskostnaderna för Muddus nationalpark stegrats på grund av höjning av arvodet till vederbörande tillsynsman.

1. I skrivelse den 30 augusti 1952 redogör *svenska naturskyddsföreningen* för den organisation av föreningen, som den anser nödvändig för att kunna fylla sin uppgift enligt den nya naturskyddslagstiftningen. Därjämte hemställer föreningen om statsbidrag för budgetåret 1953/54 med till sin verksamhet såsom speciellt naturskyddsorgan 127 340 kronor samt till sin övriga verksamhet 38 875 kronor, dock att från sistnämnda belopp skall avräknas vad som kan komma att utgå i bidrag från jaktvårdsfonden. Av förenämnda belopp å 127 340 kronor beräknas 25 000 kronor till länsombuden. Här om anförs föreningen bland annat följande.

Föreningen har efter samråd med jordbruksdepartementet hänvänt sig till länsstyrelserna med begäran om att dessa skulle hos landstingen äska bidrag med 2 500 kronor för varje län till bestridande av länsombudens resekostnader och expenser samt åtminstone ersättning för mistade avlöningsförmåner. Tretton länsstyrelser har med anledning härav meddelat, att de icke ansett sig kunna upptaga förslaget, dock att en av dem överlämnat framställningen till landstinget. I flera svar har åberopats, bland annat, att den för naturskyddet erforderliga organisationen bör bekostas av statsmedel. I övrigt har svar ej inkommit.

Föreningen hyser alljämt den meningen, att det är naturligt att söka ekonomiskt stöd från landstingen för naturskyddsarbetet inom vederbörande provins — i ett län (Örebro) anslås också årligen 1 000 kronor till en länskonsulent för naturskydd — men befarar, att det icke kommer att gå så snabbt att vinna allmän förståelse härför. Det torde därför vara nödvändigt, att staten ställer åtminstone ett grundbelopp till förfogande. Till vidare har föreningen, med hänsyn till att verksamheten icke torde få full omfattning från början, ej ansett sig böra ifrågasätta högre summa än nyssnämnda 25 000 kronor för hela landet men vill förutskicka, att bidrag måste erhållas på annat sätt för att verksamheten skall kunna bedrivas effektivt.

2. För tiden den 1 juli—den 31 december 1952 har från nionde huvudtiteln till *vetenskapsakademien* utgått statsbidrag med 13 935 kronor, därav 6 160 kronor till vården av nationalparker och 7 775 kronor till förvaltning av naturskyddsärenden. Av sistnämnda delpost har högst 1 250 kronor fått användas till arvode åt sekreteraren hos akademiens naturskyddskommitté och högst 1 000 kronor till biträde åt denne.

I skrivelse den 1 september 1952 hemställer akademien om anslag till naturskyddsändamål för budgetåret 1953/54 med 14 200 kronor.

B. Naturskydd: Bidrag till särskilda naturskyddsåtgärder.

Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen att under denna rubrik å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1952/53 anvisa ett anslag av 25 000 kronor (prop. nr 2/1953 bil. 8, p. 8). Från anslaget skall utgå ersättningar till sakägare, som lider skada till följd av fridlysning eller annan naturskyddsåtgärd enligt den nya naturskyddslagen. Anslaget avser första halvåret 1953. Beloppet motsvarar hälften av det anslag av 50 000 kronor för år, som enligt vad departementschefen tidigare uttalat (prop. nr 188/1952 s. 90) bör anvisas till förevarande ändamål.

C. Vård och förvaltning av nationalparker.

Genom tillämpningsföreskrifter till naturskyddslagen (SFS nr 821/1952) har förordnats, att värden och förvaltningen av nationalparker från och med den 1 januari 1953 skall omhändersas av domänstyrelsen.

Domänstyrelsen anför i skrivelser den 29 augusti och den 20 oktober 1952, att kostnaderna för värden och förvaltningen av nationalparker icke bör gäldas av domänverkets driftsmedel, enär sådana parker icke är föremål för ekonomisk drift. Styrelsen hemställer i anslutning därtill, att ett anslag av 44 600 kronor måtte för år 1953 ställas till dess förfogande för ändamålet. Därjämte anhåller styrelsen om bemyndigande att använda behållningen av från nationalpark försålt virke till att bestrida kostnader för särskilda vårdnadsuppgifter icke blott inom den nationalpark, från vilken inkomsten härleder sig, utan även inom annan nationalpark.

I yttrande den 26 januari 1953 förklarar *riksräkenskapsverket*, att den av styrelsen föreslagna anordningen med ett särskilt ersättningsanslag innebär en onödig komplicering av regleringen utav utgifterna för nationalparkernas vård. Riksräkenskapsverket anser, att nationalparkerna bör upptagas till redovisning å domänverkets fond.

Departementschefen.

Departementschefen har anfört i huvudsak följande.

»I propositionen nr 188 till 1952 års riksdag anförde jag bland annat, att med hänsyn till de delade meningar, som framkommit rörande organisationen av ett statligt centralt naturvårdsorgan, tiden icke vore mogen för att inrätta ett sådant. Naturskyddet borde därför tills vidare få organiseras i huvudsak på samma sätt som före ikraftträdandet av den nya lagstiftningen på området. Ställningen såsom allmänt sakkunnig naturskyddsinstitution skulle övertagas av svenska naturskyddsföreningen, som därvid borde få tillfälle att i högre grad än tidigare öva inverkan på naturskyddets gestaltning. Jag uppgav tillika, att föreningen förklarar sig beredd att, efter måttet av de resurser som komme att stå till dess förfogande, påtaga sig den an-

tydda uppgiften. Beträffande vetenskapsakademiens ställning anförde jag, att dennas uppgifter borde begränsas och anpassas efter den vetenskapliga inriktning, som kännetecknade akademien. Som allmän regel borde därvid gälla, att akademien skulle höras i alla större naturskyddsfrågor, där det kunde antagas vara av vikt, att vetenskapliga synpunkter bleve beaktade, ävensom själv föranstalta om vetenskapliga undersökningar av märkliga naturföreteelser och taga initiativ till skyddsåtgärder.

I anslutning härtill förklarade jag mig anse, att statsbidrag till föreningen efter den nya lagstiftningens genomförande tills vidare borde utgå med ett årligt belopp av 30 000 kronor, vilket jämfört med budgetåret 1951/52 innebär en höjning med 18 000 kronor. Bidraget till akademien, vilket för sistnämnda budgetår utgått med 22 100 kronor, borde enligt propositionen beräknas till 13 000 kronor för sista halvåret 1952 samt för tiden därefter till 10 000 kronor årligen med hänsyn till att akademiens uppgifter skulle komma att minska efter den nya lagstiftningens ikraftträdande. I propositionen nr 113/1952 hemställde Kungl. Maj:t om medelsanvisning i enlighet med nu nämnda beräkningar. Riksdagen gjorde ingen erinran mot dessa.

Med hänsyn till att erfarenheter ännu saknas i fråga om den nya naturskyddslagstiftningen är jag icke nu beredd att framlägga förslag, som mera avsevärt avviker från statsmakternas nyligen fattade beslut. Naturskyddet bör sålunda tills vidare vara organiserat på i huvudsak samma sätt som tidigare. Detta innebär, bland annat, att enligt min mening statsverket nu icke bör åtaga sig att bära kostnaden för en särskild avdelning inom föreningen för tillämpningen av nyssnämnda lagstiftning. Emellertid har det visat sig vara svårt för föreningen att såsom i viss mån förutsatts skaffa medel från andra håll till bland annat den lokala organisation, som är en viktig förutsättning för föreningens verksamhet på ifrågavarande område. Med hänsyn härtill torde den tidigare gjorda beräkningen av statsbidraget vara något för knapp. Jag föreslår därför, att bidraget till föreningen för nästa budgetår uppräknas till 40 000 kronor. Enligt min mening bör ett årligt anslag av denna storlek möjliggöra för föreningen att fylla sin uppgift enligt den nya naturskyddslagstiftningen i den utsträckning, som förutsatts vid 1952 års riksdag.

Däremot finner jag mig icke kunna biträda vetenskapsakademiens framställning om ökad medelsanvisning. Bidraget till akademien bör alltså enligt min mening utgå med 10 000 kronor för budgetåret 1953/54.

Vad härefter angår domänstyrelsens framställning om ett särskilt anslag för vården och förvaltningen av nationalparker får jag erinra om att vid 1952 års riksdag beslut fattades om att särskild ersättning icke skall utgå till styrelsen för dennas förvaltning av naturskyddsobjekt. Kostnaderna därför skall i stället bestridas ur domänverkets driftsmedel. Någon ändring härtutinnan är jag icke beredd att föreslå. Beträffande yrkandet om bemyndigande för styrelsen att använda den behållning, som kan uppstå vid försäljning av virke från en nationalpark, för vårdnadsuppgifter även inom annan sådan park, får jag erinra om att detta spörsmål lösts i samband med utar-

betandet av tillämpningsföreskrifterna till naturskyddslagen (SFS nr 821/1952). I 5 § andra stycket i dessa föreskrifter stadgas, att intäkt av nationalpark skall tillföras en särskild, för parken upplagd kassa under domänstyrelsens förvaltning, för att i första hand användas till att bestrida kostnader för ifrågavarande park. I den mån hinder däremot icke möter på grund av bestämmelser i lagen den 18 juni 1928 om de svenska lapparnas rätt till renbete i Sverige (nr 309), må kassans medel emellertid användas jämväl för annan nationalpark.

Anslaget till Bidrag till svenska naturskyddsföreningen m. fl. bör således, vid bifall till vad jag nu föreslagit, för budgetåret 1953/54 uppföras med (40 000 + 10 000 =) 50 000 kronor. Någon anledning till ändring i den i propositionen nr 188 gjorda beräkningen av medelsbehovet för särskilda naturskyddsåtgärder synes icke föreligga. För detta ändamål bör alltså för nästa budgetår anvisas 50 000 kronor.

Såsom riksräkenskapsverket anfört, bör nationalparkerna upptagas till redovisning å domänverkets fond. Värdet för nationalparkerna bör härvid med hänsyn till att dessa icke torde komma att lämna någon nettoavkastning upptagas till ett formellt belopp av förslagsvis 100 kronor.»

Utskottet.

I anledning av de förslag, som framlades i propositionen nr 188, beslöt 1952 års riksdag, bland annat, att naturskyddet tills vidare borde vara organiserat i huvudsak på samma sätt som före ikraftträdandet den 1 januari 1953 av den nya lagstiftningen på området. Utrednings- och rådgivningsarbetet skulle sålunda liksom tidigare främst omhänderhas av vetenskapsakademien och olika frivilliga sammanslutningar. Vetenskapsakademiens befattning med denna verksamhet skulle dock begränsas och anpassas efter den vetenskapliga inriktning, som kännetecknar akademien. Ställningen såsom allmänt sakkunnig naturskyddsinstitution skulle övertagas av Svenska naturskyddsföreningen, som förklarat sig beredd därtill. Beträffande nationalparkerna företogs den ändringen, att deras vård överflyttades till domänstyrelsen. Någon särskild ersättning härför skulle icke utgå. Förvaltningskostnaderna skulle i stället bestridas av domänverkets driftsmedel.

I anslutning härtill hemställde Kungl. Maj:t i propositionen nr 113/1952, att statsbidrag till föreningen skulle utgå med ett årligt belopp av 30 000 kronor och till vetenskapsakademien efter den 1 januari 1953 med ett belopp av 10 000 kronor för år. Häremot gjorde riksdagen ingen erinran.

Liksom Kungl. Maj:t anser utskottet någon avvikelse från statsmakternas nyligen fattade beslut icke böra komma i fråga i vidare mån än att bidraget till föreningen — med hänsyn till svårigheterna att från annat håll erhålla erforderliga medel till bland annat den lokala organisationen — bör uppräknas till 40 000 kronor. Utskottet får sålunda tillstyrka Kungl. Maj:ts förslag, att bidragen till föreningen och akademien för nästa budgetår skall utgå med

40 000 respektive 10 000 kronor. Då ej heller beräkningen av medelsbehovet för särskilda naturskyddsåtgärder eller Kungl. Maj:ts förslag i övrigt givit utskottet anledning till erinran, får utskottet hemställa,

att riksdagen må å riksstaten för budgetåret 1953/54 under nionde huvudtiteln anvisa

1) till *Naturskydd: Bidrag till Svenska naturskyddsföreningen m. fl.* ett anslag av 50 000 kronor,

2) till *Naturskydd: Bidrag till särskilda naturskyddsåtgärder* ett anslag av 50 000 kronor.

Stockholm den 10 april 1953.

På jordbruksutskottets vägnar:

L. TJÄLLGREN.

Vid detta ärendes slutbehandling har närvarit:

från första kammaren: herrar Tjällgren, Jon Jonsson, Näslund, Eskilsson, Bertil Andersson, Einar Persson, Mossberger, William Ohlsson, Sigfrid Larsson och Johan Persson; samt

från andra kammaren: herrar Gustafson i Dädesjö*, Andersson i Hyssna, Antby och Pettersson i Dahl, fru Eriksson i Hallstahammar samt herrar Ekdahl*, Utbult*, Lindström*, Eliasson* och Stenberg*.

* Ej närvarande vid justeringen.